

PENCKÓFER JÁNOS

Fényfolyam

Egy füstoszlopnyi összeköttetés Föld és Ég között

1.

Gazdagnak ha nem is, ámde Bizonyos mértékig hírhordozónak nyugodtan tekinthető az a beszéd, Ami hebegés is, habogás is, aminek Nincs se füle, se farka. Igen, Takáts-Kis szavai ezek, tudniillik ő nem állít kevesebbet, minthogy nem csak eltakart valamit, nem csak félrevezetett Minket a Tunyogi, amikor visszajött a buszba és először még csak maga elé dűnnyögött, meg ide nézett, oda nézett, Amikor még csak a hebegésből meg a habogásból állt ki, nem csak eltakart és félrevezetett, de jelentett is valamiről elbizonytalanodása, mondván, hogy ő nem, ő nem is tudja, azaz: Érdekes, hm, hát, izé, na nem, ez a barátunk, nem, ezt nem is értem, még hogy nem a saját kabátját, de hát, ja, vagy hogy úgy, az útlevele, nem, na, nekem ne beszéljen, karikás a szeme, hol aludt ez – Amikor még csupán ilyesimből állt ki a beszéde, nos, azt Úgy vegyük, mintha csak felvezetése lett volna annak, amitől a Kovácslivinek egy rövid idő múlva – ahogy mondják – leesett az álla, pontosabban: kidüledt szemekkel, szájátva figyelte, Miket nem hord össze Bernadett papója, mit nem Zagyvál össze ez a Tunyogi. Mert viszonylag elég hamar túljutott – a Dodi szerint –, Tunyogi eléggé gyorsan Túltette magát a hápogásán, s arról a rövidke néhány percről, melyet engedélyezett neki s annak a Szugoly gyalogútján tekergőnek, amit engedélyezett nekik a Balogh Béla – Kobály Miklós – Szabadi Zsuzsa hármasa, arról a rövid időről egész értelmesen folytatta a maga elé dűnnyögést, s aztán a hangosabb beszédet, mintha egyértelműen segített volna neki az a Görcsös köszvényezés s miegymás, amit az indulás után azonnal megengedett magának, mintha ez segítette volna őt a kibontakozásban, abban, ami Immár Valamennyiünket nyomozóvá tett meg, ami Tényleg bolondjává tette meg e társaságot. Dodi szerint mindez már a felpattanás, görcsös köszvényezés, miegymás utáni

negyedórában kezdetét vette, Még a Fedák Sári pucér köldökkel megtörtént kastélyszerzése előtti percekben – amit hát ugye úgy kell érteni: mielőtt még a Balogh Béla idegenvezető és a Somogyiék révén felfigyeltek volna Erre a kis pikáns kártyapartira vagy micsodára, Minekelőtte még Beregszászból kifelé vehettük volna az irányt, a Kackiásunk – Szilvia szavát használta Kovácslivi is –, a Kackiásunk hebegése-habogása közben – egész pontosan: utána – kimondott valamit, valami olyasmit mesélt el a Tunyogi erről a szerencsétlen Szahajdákról, ami mindjárt felvillanyozta A három lányokat. Igen, ekkor ott ültünk már mindhárman a túloldalon, Tunyogiék mögött, ahonnan már egyszer televízióztam –, amikor ő meghallotta, megértette, mi történt a Szahajdákkal, na, Nekem a szám elől, mintha csak elvették volna a levegőt, Az egész hátamon csak végigfutott a hideg, igenis annyira elképesztette őt a Tunyogi meséje, mesélése. Hogy amikor ez a Miki, A mi buszvezetőnk kipakolta s kitessekelte őt – Vagy inkább egy itt felszedett szóval mondanánk, amint mi azt a kedves vendéglátó házigazdáinktól gyorsan eltanultuk: kitránszporálta őt –, amikor még ott, a határon, még idefelé jövet, ott, a senki földjén mikor Miki összeszedte holmiját és kilakoltatta, magyarán: kivágta a buszból – Icuka még azt is hozzátette: Kivágta, akár a taknyot, Ezt a rakás szerencsétlenséget, hogy Amikor mi, a csonka harminchatok elhúztunk, mikor a Magyar Nova Futura az ukrán vámra beérkezett, hát akkor E hátrahagyott tesze-toszára, a Szahajdákra, Erre a mi kedves nyámnyilánkra ott, a senki földjén állítólag ráugrott a kutya, rávetette magát Az a nyugodt kutyus, amely ott lapult, figyelt a kocsisorok között; hiába volt pórázon, hirtelen kitépte magát, és rá, azonmód rávetette magát erre az emberre, Erre a mi sovány, ámde hórihorgas alakunkra, ott, azonmód rá a motyójára, rá a táskájára, mindenre, hogy úgy kellett a jószágot leszedni szegény Szahajdákról, aki épphogy felvette, aki csak épp hogy kivette a táskájából a kabátot, magára öltötte, vállára vette a táskáját, hogy akkor neki ennyi volt a kirándulás, indulás haza, no, az az állat máris rajta volt, az állat nyomban rajta termett – Megtalálta, amit keresett!

Olyan valószínűtlen, akár a Vápa kutya viselkedése, avagy a pusztulása volt – jegyezte meg egy picikével később Krisztina, aki a Fedák Sári meztelenkedését, Ezt a kastélyszerző izgiséget, ezt Valami elképesztő ügyességgel összehozta dr. Pekárcsik Erikával, és ezzel egész

komoly tekintélyt szerzett magának Itt, a három lányok körében is, ami – Mit mondjak! – annyira megtetszett neki, hogy hiába jött ismerősök hangján ez az Elképesztő ügyesség, e megjegyzés hiába jött a Molnár – Korsunovszki páros felől, ezeknek a hangján, nem hallotta meg, ő nem kívánta meghallani –: Engem nem érdekelnek, felőlem állanak a fejük tetejére, ő az ilyen majmokkal ezentúl – Mit ezentúl: sose tartoztunk mi össze –, ezekkel ő nem hajlandó idézetesdit, vagy mi a francot játszani: Tán megettem a helyüket, hogy tegnap véletlenül odaültem, Ó, hogy oda ne rohanjak! S volt ebben valami más is, márminthogy a Somogyi-unoka, A mi kisunokánk truccolásán: dacolásán kívül volt ebben a viselkedésében valami egyéb is, amit semmi sem tudhatna jobban megmagyarázni, mint maga Csernyáki Feri, igen, a barátaik: Lengyel Aranka és Misó unokája, ugyanis most Bernadett is, Ivett is hiába várt az ötös ülésen, Most valahogyan úgy alakulgatott minden, amint azt a nagyszülők – a Somogyiék és a Lengyelék – már régesrég szerették volna, de hát Csend legyen!, ne hogy már elkiabálják, amit ők egyértelmű közeledésnek láttak ezen a délelőttön. S éppen ekkor döbrentek rá mások – széparcú Skirecki Margit, meg hát ugye Tunyogi –, hogy mindjárt jött a felkiáltásuk is: Emberek, valami baj van, merthogy ott, a hátsó ülésen csak Ivett s Bernadett szórakozik, Itt meg, a harmadik ülésen Cseri s Krisztina ül, hol az ötödik –: Sunyó, az istenit a fejednek, hát hol van Ákos, Álljon már meg a busz! Ó, dehogyis, ó, nem, nem, Menjünk csak nyugodtan – mondta Sunyó, aki le is fogta kicsit Szíve Szalviája kezét, és Szabadi Zsuzsa szintén bólogatott – úgy látszott, ő tud a távolmaradásról –, haladjanak csak nyugodtan, Áki öcsém ott-hon heverészet, minden rendben van, és aztán, amit hozzátett még Sunyó magyarázatképpen, hát azt ő hiába mondta súgva, és csupán a maga körének, hiába szánta bizalmasnak, úgy Egy szusszanásnyi idő múlva már az egész busz beszélte. Mármin azt, hogy Áki Összejött a Bronnzei Gyöngyivel, Vagy hogy hívják a háziasszonyukat, Ezt a kissé szeplős arcú, ámde Jó bögyös fiatalasszonyt, aki Nemrég vált el az urától, szóval: nem tudja egészen pontosan, de annyi biztos, hogy csak reggelfelé, amikor ő magához tért – s itt egy kicsit félresunyított, mintha csak szégyellené magát –, ekkor vette észre, Mi van, de aztán azonnal mindent értett, Nyugi, nem kell ijedezni, jó helyen volt, most is jó helyen van. Úgyhogy Krisztinának, aki Tegnap ilyenkor még ötö-

diknek, azaz feleslegesnek érezte magát, most már igencsak előkelő helye lett, sőt – a Kovácslivi szavaival – ő ebben a Nyomozásunkban is helyet kapott, Most, hogy Vápa kutyát szóbahozta, azzal, hogy e két kutyát valamiképpen egybefogta, Kovácslivi máris újra egy történetnek érezte mindazt, Ami körbefogott minket, ő azonnal egybeérezte azt, amit ők, a csonka harminchatok úgy illesztettek egymáshoz – Amíg buszunk Munkács felé húzott –, úgy rakosgatták egymáshoz, mintha ezért jöttek volna erre a vidékre, mintha valóban csak ez lenne a dolguk, s nem az, hogy a Baloghra figyeljenek például, vagy hogy jobbra nézzenek, meg balra nézzenek, emitt egy épületet, ott, amott a tájat lessék, mintha csak a teszédi és vándi emberek sorsát, a titkaikat kellene azonnal felfedniük, mindazt, Amit tegnap este, éjjel felszívunk, mintha most azt kellene összeolvasztaniuk, ők úgy fordultak egymás felé, s öntötték egymásra A temérdek aranyat, a kincset, Amit tegnap este, éjjel felszívott begyünk, hogy hát így fejezze ki magát Cseri, de itt a fiú nyomban leállította az ötletét, hiába várta Krisztina Avval a kék szemével, hogy hát milyen lesz a folytatás, miféle új kifejezés ugrik elő, de Cseri arcán más jelent meg, szinte leolvasható volt, miért ez a hirtelen leállás –: Merthogy megérezttem: ez a mesei hasonlat Ciki, ugyanis, ami a gyémánt félkrajcárral akkor egyszer felszívódott, az most nem más, mint az esti, éjjeli beszédanyag, de Akkor logikus, hogy Krisztina a gazdasszony, és én pedig, szóval, hogy ő pedig a kiskakas –: Na, nem, hát inkább csak mosolygott Krisztinára, mintha egymással ők soha életükben nem gorombáskodtak volna – miközben a jobb oldalon Somogyiékkel és Lengyelékkal pedig madarat lehetett volna fogni.

Szárnyakat, ugyanis szárnyakat ad, magabiztosságot, jókedélyt az embernek, ha látja: Jó az Isten, jót ad, jó a világ, hogyha látja, szeretik, amit mond, élvezik a gondolatait, ha – Dodi szerint – Vevők arra, amiről beszél, Ha vágják, azt, amiről szó van. És hogyha valamikor, akkor ezen a napon Mi valamennyien éreztük: szerethetők, fontosak vagyunk egymásnak, igen, ők most úgy érezték, minden apró, pici rezdülés és részlet halálfontos lehet abban a Lázás beszédben, amely Munkácsig, amely a munkácsi vár udvarán lévő érdekes kútig eltartott, sőt: ezt az egész napot varázslattal, izgalommal telítette meg – Különös kegyelem volt e nekünk ajándékozott csütörtök. Úgyhogy amikor a Fedák Sári

testéről, az így is, úgy is felvetődött s végiggondolt kéjről és haszonról, Beregardó után, Makkosjánosiban talán, igen, Amint Makkosjánosi felé haladtunk, s elhangzott a kérdés, hogy hát akkor Nyolc óra vagy nyolc perc, hogy hát ez vagy az a több, hogy vajon nyolc óra tömörít önmagába bővebb tapasztalatot, vagy nyolc percben is elérhet és megmutatkozhat a nyolc órányi tapasztalat, minden, mikor ez a kérdés felvetődött ott hátul, a két világtalanban, s önbizalommal telt hangon Kissné is meg Koleszárné is, de férjeik úgyszintén bekapcsolódtak e kérdés megvitatásába, hogy e kétféle időről ők is elmondják a tapasztalataikat, no, ekkor, s ezek után, most már beszélhetett nekik ez a Balogh Béla, zúdíthatott rájuk akármilyen tényanyagot, számfolyamot, Pihor Endrét sem, de Sztarecz Mária-t se, Baksa Elemért se tudta megfogni magának –: Mi egy külön világ lettünk. Annyira, hogy elég volt csak egy-két – amúgy hányavetinek is nevezhető – felvetés a Kristofóri Zoltánról, és máris Tisztán láttuk ezt a negyvenhat éves, megfáradt s mégis gyerekembert, tisztán látták, amint ott várakozik a kocsi-ban, de emlékeiből kibomló hangulatai őt hol a mélybe, hol pedig a magasba viszik, akinek hiába van Szerető hitvese – mert hát ők ezt így észlelték, hogy az egész környék ennek, Igaz, szerető asszonynak, feleségnek látja, valamennyien ilyennek látják Zoltán nejét, Ezt a Robertát –, hiába minden: ő csak ide vágyakozik, és hát ugyanúgy elég volt például egy utalás a hetvenes évekre, vagy még ennél is korábbi időszakra, s szintúgy Tisztán láttuk azt a vándi kisfiút, a kicsi Zotyit, aki ott ül a teszédi klubban, azon a bizonyos Mozikedden, amikor a porszemek játéka, Grisa tette, Pekárcsik Erika édes ajka nyoma kitörölhetetlenné lett abban az emlékezetben. Élő volt a porszem, élő Grisa, élő volt az édes harapásnyom, minden, ami előttük, mi bennük egyre tisztább képpé formálódott, egyre érthetőbb időket hozott fel a múltból, ez volt itt az érdekes, a Rettenítő izgalmas. Mint az örök szomszédok, Mintha csak együtt éltünk volna évtizedekig, igen, ők úgy értették egymást ebben a különös történetben, Akárcsak a teszédiak s vándiak értették egymást, tehát, ami Kristofóri Zoltán nyolc percét elárasztotta, az valóban létezett. Hát érthető, hogy szegény Balogh Kiköphette a tüdejét, Kilehelhette a lelkét, akkor sem figyelt rá senki, amikor meg félig-meddig megunva a Falra borsót: le borsót, amikor elfáradt a hiábavalóságában s elhallgatott, abba-hagyta mondandóját, mintha náluk is hirtelen megfo-

gyatkozott volna a szó, mert körülnéztek, Felocsúdtunk izgalmainkból, a Kristofóri és a Szpivák család, meg hát ugye Vánd és Teszéd lakóinak néhol egész furcsa, néhol egész különleges történeteiből, igen, felocsúdtak, és A Latorcához közeledve pedig elcsendesedetten néztük a fennséges várat, jólesett a kis szünet, és Takáts-Kissel mondva Esze ágában sem volt itt senkinek, hogy ez az elcsendesedés, hogy Ez most nem fedi a valóságot, azt, amelyet az a másik kijelentés foglal össze, miszerint A lázas beszéd egészen Munkácsig tartott, egészen a vár udvarán található kútig elkísérte őket. Tudniillik az is igazság, hogy odáig, igen, a kútig tartott a lázas beszéd, még akkor is, ha Elcsendesedetten értünk oda, akkor is, ha így álltak a fahíd előtt, csendben körbenéztek falakon és vizesárkon, hisz A belső lárma néha örjítőbb, Az összes hangos szónál örjítőbb tud lenni.

2.

Nincs is köztük olyan, aki nyugodt szívvel állíthatja: Na, az a kút olyan csendes volt, akár A meghótt ember. Pihor is, még Pihor is Valami hangfélét, valami Mormogást észlelt, Amikor behallgatóztam, és ezt ott, a Somogyiék, Lengyelék, Icuka mellett, ezek társaságában mondta, pedig őt: Pihort senki se kényszerítette vallomásra, csak valami oknál fogva úgy érezte, Azokhoz tartozom én is, úgy érezte, ő is azok közé tartozik, akikre rá morgott a mélyből Belzebub, amint a beláthatatlan sötétbe, mélybe belenéztek, mikor efölé hajoltak. Ugyanis a kiábrándult vagy milyen: ideges Balogh Béla, aki mellőzöttek is meg feleslegesnek is, ilyennek érezte erőfeszítéseit, és úgy gondolta, Na, ha nem hiányzik a beszédem, hogyha Nem kell a tudásom, na Ha ezek úgy elvannak telve önmagukkal, Ha már annyira leköti őket egymás lelkesedése, az a bizonyos tudakolózás, hogy Na és azt hogyan hallottátok, amikor, S azt mondták-e a ti házigazdáitok kezdetű újabb s újabb nekibuzdulásuk, az, hogy így a Kristofóri, úgy a Pekárscsik – na, ha így leköti őket egymás pletykaadaléka, hát akkor ő nem törí magát: Csak áruljanak be, ha úgy akarják, fűjjanak be Erikának: Balogh Béla nem végezte el a munkát! Na, ő tovább nem törí magát, legfeljebb ő is pletykaszinten fog ezentúl erről-arról beszámolni, csak locsogni fog majd eztán, mondjuk olyasmit, hogy Miként került Belzebub a kút-

ba, és valami fahangon, unottan, s tagadhatatlanul sértődötten kezdett bele a Mesébe ott, a várudvaron, abba a mesébe, amely gyerekekhez illő – őszinterre – Semmiképp sem komoly felnőttekhez. Persze nem tagadhatta meg önmagát, még így is azzal indított, hogy Ezerháromszáz-kilencvenötben Zsigmond királyunk e várat, Egész uradalmával, az egész mindenével Korjatovics Tódornak adományozta – és itt majdnem elsiklott A tudás felé, amit annak gondol ez az idegenvezető, ámde aztán mégis inkább csak az építkezésről szolt, hogy hát Korjatovics Amikor a kútásásba belefogott, kétségbeesetten számolgatta már a napokat, nagyon is kétségbeesetten fogadta az újabb s újabb híreket a kútásásról, azokat a számadatokat, amelyek szerint most Már negyvenkét méternél járunk, Uram-kapitányom, Most már negyvenkilenc, Ötvenhárom, Ötvenhét, de semmi, Csontszárazon vájnak a legények, Hatvannyolc, s még mindig semmi, Hetvenegy méter: Csak nem elátkozottak vagyunk: Ó, Istenem, sose jutunk tiszta vízhez, de aztán már Hetvenhat, és semmi, sőt már: Nyolcvannég: Teremtő Isten, mindjárt a pokolba érünk, s megint itt az este, de már akkor Korjatovics félelmében és dühében elkialtotta magát: Egy zsák aranyat adok annak, aki vizet fakaszt a kutamban! No, hát erre ott, azonnal előugrott egy kis mokány ember, s helyben Üzletet kötöttek, ahogy Balogh mondta, Áll az alku, kialtotta a kis mokány, sötét ember, s nyomban Eltűnt a sötétben a sötétség, eltűnt a sötét –: Merthogy az maga Belzebub volt, ő volt ez a mokány ember. S láss csodát! Amint másnap reggel újra hozzáfogtak a derék legények, újra mélyíteni kezdték a kutat, alig hogy hozzáláltak, ott, azonmód megjelent a víz, már azt vették csak észre, előnti őket a tiszta, gyöngyöző ivóvíz – kimenekítették őket. Nagy volt az öröm, de Korjatovics Tódorba mindjárt az öröm pillanatában csak belenyilallt valami, hogy hát a víz, az végülis az ásástól buzogott fel, hogy hát azt nem Belzebub fakasztotta, nem magától – Belzebubtól – telt meg a kút vízzel, hanem hát a nyolcvanötödik méteren úgy lett végül is éltető kúttá ez a kút, hogy azt az ő munkásainak, s nem Belzebubnak kell meghálálnia és megköszönnie. De már akkor nem tehetett semmit, Belzebub előjött: Ami jár, az jár! Nem igazság! – kialtotta Korjatovics, s aztán ugyanezt mondogatta magában, amikor is előállt a Bolond, s elég lett csupán egyetlen kérdés – Aztán megegyeztetek-e a zsák méretében, Jó Uram? – elég volt ez a rövidke kis kérdés, hogy a vár ura

azonnal cselekedjen. Hozatott egy olyan kicsi zacskót, melybe csak a legkisebbik aranyékszere, A pici, az a Nagyon kicsi, háromágú – háromkarmú? – fülbevaló, épp csak ez férhetett bele, amitől pedigrén ez a Belzebub lett annyira dühös, hogy Mérgében, de zacskóstól a kútba ugrott, s Most is ott morog –: ha olyan ember hallgatózik bele a sötétbe, mélybe, aki nála, Belzebubnál is okosabb, tehetségesebb vagy hétpróbásabb – Firnyákosabb, ahogy Cseri később hozzátette –, aki annyira okos, akár még Bolond is lehetne, aki Erre a világra, igenis A huszonegyedik századra ugyanúgy alkalmas – mondta Balogh –, erre a világra ugyanúgy való, akárcsak elődje volt arra a bizonyos tizenegyedikre, melyben kútásó volt, Korjatovics Tódor volt, esetleg Bolond, Akiben az összes létező furfangunk, és Az eljövendő időket legyőzni képes erőnk szintén megtalálható, no, hát ha ilyen ember hallgatózik bele a sötétbe – mosolygott, vagy inkább: vigyorgott az idegenvezető –, Hogyha ilyen ember fülel bele a nyolcvanöt méteres sötétbe, akkor ott, a mélyben Belzebub morogni kezd, no, akkor Belzebub már ideges, ám ezt, mármint hogy életrevaló-e, aki belehallgatózik, ezt csak úgy tudhatja meg az ember, hogyha egyedül, ha egyes-egyedül hajol föléje – Tessék, csak nyugodtan, tessék kipróbálni! S mit ad Isten, Mire lettünk figyelmesek, mire ocsúdtak a harminchatok – hát hogy Még a légy zümmögését is hallani ebben az odafigyelésben, hogy Mi mind a Balogh szavát lessük-isszuk, azazhogy az ukrán vakológmunkások kiabálásait szintén hallani, s aztán az egyik szuvenír-árus szájából valamilyen orosz táncdalféle tör elő, majd pedig azt figyelik, hogy – akár a legfigyelmezettebb sorbanállók – szép lassacskán Mindannyian oda járulunk a kúthoz, odaállnak a kávéhoz, megfogják a védőrácsot s belenéznek a sötétbe, belehallgatóznak, szépen, egyesével, egymás után odamennek, s lesik, figyelik a hangot, megszólal-e, és ha megszólal, hát akkor hol: a kútban-e, avagy a lélek mélyén, ki mondja meg, hol a mormogás helye?

Ki mondja meg, mi történt Ezekkel, mi történt, hisz Úgy néztek rám, mintha nem is Balogh Bélát látnák, hanem valamiféle csodát: a Mindenek Tudóját. Ki mondja meg, mi történt Velünk: Baloghra úgy figyeltünk, mintha mindentudó lenne, ámde ez is csupán Három napig tartott, amint az a csodákkal már lenni szokott, ez is csupán addig tartott, amíg nem lendült bele az idegenvezető újra abba, amibe

szokott. Hogy ezerháromszázkilencvenöt, de még előtte: tizennégyben Aba Amadé, és aztán második Rákóczi György meg Báthori Zsófia, Zrínyi Ilona, hogy megözvegyülés meg házasságkötés, Thököly Imre, Caraffa, no, és a két gyerek, akik E falak között vészelték át az egész ostromot, hogy itt egy emléktábla, ott egy emléktábla, ki és mikor állítottatta, dátumok és nevek tömkelege – Mint egy összecsapott hangos történelemkönyv –, ahogyan Sunyó megjegyezte, de hát lendület ide, és lendület oda, Ezek a harminchatok megint csak a fejüket forgatták: Lassan kisebb csoportokra kezdtünk felbomolni, úgyhogy Balogh újra döntött: Abbahagyom: Miféle egy népség, Hát ezeknek beszélhetek. De a siker íze nem felejthető! Mert ha már egyszer Úgy néztek ránk, ha már egyszer igazából fontosak voltunk mi valakinek, hogyha lesték a szavunkat, no hát ezért, hogy ez újra megtörténjen, ezért szinte bármit képes megtenni az ember! És milyen közeli volt még az alig egy órával ezelőtti légyzümmögés, szemcsillogás, az, hogy bizony lélegzetvisszafojtást is elő tud idézni a beszéd, hát Borzasztó fájdalmas volt érezni, látni azt, hogy nemrég még a teljes odafigyelés, most meg a teljes érdektelenség, most már csupán a kódorgás és téblábolás, unatkozás: Rettenetesen zavar, dühít, ha látom, nem tud mit kezdeni magával egy ember! Főleg meg amikor meghallotta, mikor Balogh Bélánk meghallotta Szedlákovics Tamás megjegyzését – Kár, hogy mondatokat, ilyesmit nem nagyon őriztek meg ezek a szerencsétlenek, igazi kár, hogy kevés ilyesmit őriz az emlékezetük –, és aztán a Takáts-Kisét –: Milyen kár, hogy még a fontos és kevésbé fontos dolgok különválogatásához is, még ehhez is tehetség kell, még ezt sem tudja magabiztossággal megtenni, aki – Hát, hogy is mondjam –, aki szimpla, aki átlagos! No ez, amikor ez is megütötte Balogh fülét – Nem tudom, miért, de nem volt erőm nem magamra venni! –, Szinte felforrt bennem valami: Na ne hogy már, na ne már, még a végén ki fognak oktatni történelemből meg helytállásból, beszédkészségből, hát Ezek azt hiszik, hogy idemásznak egy-két napra, aztán megmondják, hogyan is kellett volna élniük a szüleimnek, nagy- és dédszüleimnek, csak idemásznak, s aztán mindjárt tudják, Mi a frankó, megmondják nekem a táposok, hogy Erre, komám, erre legyen az előre, s ráadásul úgy találta – Isten látja lelkem: nem nézek le senkit, Ezt a két öregebb urat pláne nem –, ő arra lett figyelmes, hogy a gyengénlátók – Na, de nem úgy, nem bántásból,

semmi rosszindulat nincsen bennem –, hogy a segítséggel élők, Ezek biztatgatják leginkább az embereket, na ő tisztára úgy vette, hogy Ezek a sötét szemüvegesek spékelték fel a társaságot, Ezek rakták meg a tüzet: nem tudja, hogy mi bajuk lett azzal, ami történelem, ami tényanyag és cáfolhatatlan igazság. De még így se hagyta magára A kóválygókat, csak lazábbra vette újfent a gondoskodást, és meggyorsítva lépteit mutatta Erre, ide jöjjenek, erre a frissen helyrehozott bástyafokra: Innen nyílik valódi kilátás, innen mindent látni! Aztán nem tudni, miként is kezdődött, de Újra ott álltunk, igen, ők mind a Balogh köré gyűltek, merthogy Már csak arra lettünk figyelmesek, megint úgy beszél, akár a kútnál tette, mintha nem is nagyon érdekélné az egész, de az, ahogyan fogdosta is, nyomogatta is a betonkorlát egyik részét, ahogy simogatta az egyik helyet, hirtelen igen kíváncsiak lettek, miért teszi, mi is állt valaha ott, ahová Balogh két tenyerét úgy helyezte el, mintha csak – Somogyiék szerint – Mintha egy oltárra tette volna.

Olyanformán alakult a Balogh mondandója, hogy Egészen láttuk, amint felépül egy huszonegy méter magas, egy igen erős emlékoszlop Ezen a helyen, ahol megálltunk, és szavai nyomán megpillantható lett, amint ott terem, amint az oszlopra száll az a Gyönyörű madár: egy óriási sas vagy sólyom – Balogh nem is tudja –, És mi láttuk, amint karmait egészen belemélyeszi az oszlopvégbe, amint szárnyai még kiterjesztve szerteállnak, igen, ott volt, s ők, A csonka harminchatok mindannyian látták, amint elfoglalta a helyét. Ámde aztán miként törént, miként nem, senki se tudja, de már Látjuk, amint Végső minőségét megtalálja, azt ölti magára, Látjuk, amint bronz lesz, de már – Látjuk – nem is sas, de nem is sólyom, hanem igazi turul, egy igazi turulmadár –: meghozta csőrében a kardot, igen, így volt. Állítólag éppen ekkor ünnepelt A madarunk is, hiszen ezer éve kísérte ide a nemzetségét, népét, igen, ezernyolcszáz-kilencvenhatot írtak az emberek, ő ekkor szállt ide, erre az oszlopra, de azt, hogy mennyi ideje hordozza azt a kardot, senki se mondja meg, senki se tudná azt megmondani, mert csak annyi, csupán annyi biztos, hogy ő mindig ott volt, ahol kellett, mindig oda vitte azt a kardot, ahol éppen szükség volt rá, és hogy aztán Balogh említette-e vagy sem, de Tunyogi Albert, a Lengyelék, A hatok mind, s aztán A három lányok egész udvarukkal átvették e tudást, egyszóval: ők szinte valamennyien látták e madarat, Még most is látjuk, ahogyan példá-

ul ezerhétszázháromban is megjelenik, mert ha nem jött volna, akkor vége Rákóczi Ferencnek s csapatának, sosem lett volna meg az a dicsőséges időszak, mely ezerhétszázhárom s tizenegy között Borult virágba – ahogy Balogh fogalmazott ekkor. De hát megérkezett, állítólag Erdély felől, ámde mégiscsak az Égből suhogtatta Tiszaújlakhoz a szárnya, s időben meghozta azt a kardot a Pálfi-füzesbe, egyenest a bajba jutott, kardját vesztett nagyságos fejedelem kezébe adta, odaadta neki, hogy a kurucok fényesen győzzenek, hogy győztesként jöjjenek ki az első nagy csatából, melyet Istennel a hazáért s a szabadságért kezdtek vívni ekkor. Hogyha Tiszaújlak felé mennénk – mondta Balogh –, akkor látnánk azt az emlékművet, amely erre emlékezteti az embert, Erre, amelyet most ide kell képzelünk: Ugye, látni azt a huszonyegy méteres oszlopot s rajta a több mint öt méteres madarat, ugye, hogy látni azokat a negyven centiméteres karmokat, vagyis azt a két hatalmas madárlábfejet, no és a tekintetet, amely szigorúan, rezzenéstelenül néz Verecke irányba, nézi azt a hágót, s így figyelte, így óvta Madarunk azt a helyet huszonnyolc éven keresztül, amíg rá nem köszöntött az ezerkilencszáz-huszonnegyedik év, és annak is a szomorú decembere, a nyirkos, ködös tizenhetedik, az a bizonyos pillanat: óra, melyre senki emberfia nem emlékezhetne, hogyha nincs egy bátor ember, hogyha nincsen R. Vozáry Aladár, akinek hála, most is látjuk, miként cselekedtek a csehek, mert ugye Munkács vára ekkor már az övék lett, mégpedig akként lett az ő birtokuk, hogy egy percig sem harcoltak érte, nem hogy legyőzték volna a védelmezőit. Hát el lehet képzelni – mondta Balogh, és a kezét végig ott tartotta, otthagya, ahová nagy-nagy körültekintéssel elhelyezte – gondoljuk csak el, hogy mit érezhettek az emberek, mikor a csehek, már mint gazdák, ott, a ködben nekimennek a turulnak, s kötelekkel, láncokkal jól megkötözik, majd pedig a lábfejénél egyszerűen – Ó, Istenem! – egyszerűen fogják s lefűrészelik. Hogy nem dőlt alattuk össze az a faállványzat, hogy nem szakadt kötél, lánc, miként is tudott csendben, de még hozzá ugyanolyan csendben tovább szitálni a köd – ezt senki se kérdezze! Aki erre válaszol majd egyszer, no, az arra is tud válaszolni, miként nem dőlt össze – Hogyan áll még most is! – az a szovjet hősöknek emelt emlékmű, az az obeliszk, amelynek csúcsára – amikor elkészült az oszlop: ezerkilencszáznegyvenöt május végén –, annak tetejére ráhelyeztek egy ugyancsak győ-

nyörűre sikeredett csillagot, egy ötágút –: A madarunkból, a mi turulunk testéből öntött csillagot – A kutya mindenit, a kutya szentjit ennek a világnak! És aztán még hány de hány ötágú sikeredett –: jutott a turulból számos község s város központjába, jutott Magyarországra is, ahogy Csehszlovákiába. De hogy aztán valóságos érzelmek, vagy csupán üres szavak voltak ezek, s nem került beléjük indulat Egy csepp se, szintén nagyon nehéz megállapítani, ugyanis Balogh a két kezét még ekkor is ugyanúgy, higgadtan, teljesen mozdulatlanul tartotta, és csak akkor változtatott helyzetén, csak Akkor hagyott maga mögött csapot-papot, amikor még azt is hozzáfűzte Ehhez az egészhez, hogy hát ennek a turulmadaras emlékműnek van egy tartozéka – most ezt így mondaná –, egy kis emléktábla, vagyis: ami megmaradt belőle, és ez amott található, Ahová most elindulunk, amerre A madarunk is nézett huszonynolc esztendőn át, igenis ott, a Vereckei hágón, ahová most el kellene indulniuk, Balogh úgy gondolja, Vereckéig meg sem kéne állnunk, persze, Hogyha támogatjuk őt az elképzelésében. S mindjárt úgy indult el, lát-szott: hiszi, hogy ezennel vége a mesének, Na, én befejeztem, vége a bolondozásnak, ámde Szilvi szerint Ez a szám-bolond muki csak most Kavart be istenigazából, merthogy ő azonnal odalépett, ahol Balogh állt korábban, Amíg ezt az egész akármijét előadta, odalépett Szilvia és hát egy furcsa, ámde ismert rajzolatú mélyedésre lett figyelmes, igen, Ebbe helyezte el két kezét a Balogh Béla, s ez a mélyedésféle őt úgy elképesztette, merthogy – Most is látom, mintha csak az almáskert fölötti eget látnám –, felzaklatta őt a nyilvánvaló hasonlóság, mindjárt Össze is mosódott bennem mélyedés és madárkarom, almáskert fölötti felhőfelhasadozás és felhőrajzolat, mert látott Szilvi lefűrészelt turullábfejet, és látott szorgos kezeket, amint évekkel később mentik a turulos oszlop köveit, és ekkor itt Eszembe villant – de hogy honnan tudom, ne kérdezze senki: Túl közeli még a drága édesapám elmene-tele! –, igenis, az jutott eszébe, jó, hogy akadt emberkéz, aki az oszlop legfelső kövét is menti, fáradtságot, félelmet legyőzve kiment a kőbe mélyesztett karmokat, s viszi, viszi, át a Tiszán, át a Dunán, át a Nagy Vizen, igenis Pákh Szilvia tudja, hogy egy Pákh Imre nevű egyén a karmokat még most is őrzi – Áldja meg érte az Isten – Amint édesapám mindig hozzátette. Ekkor Úgy éreztem – Tiszta Kovácslivi lettem! –, igenis ő úgy érezte, az a lefűrészelt két hatalmas turullábfej, az még akármire

képes, az még Újramegteremtheti magát – ahogyan édesapjától ő talán százszor is hallotta, elindulhat Amerika felől, hogyha szükség lenne rá, ha egyszer folytatná valaki azt a munkát, melyet Istennel a hazáért s a szabadságért kezdtek el még talán annak idején, amikor Munkácsról legfeljebb Álmos álmodott, amikor legfeljebb csak köd szitált e tájon, úgy, akár december tizenhetedikén, s nem úgy, mint azon a fényes júliusi napon, amikor a Pálfi-füzes fölött szárnyzuhogásra figyeltek fel, s a nagyságos fejedelem kezében megvillant, és aztán villogott, csak villogott a kard: a turul segítségével.

3.

Álmos. Kovácslivi szerint Szinte hallottuk a robajt, amint ez a szó a Baloghot elérte. Persze Sunyó volt az, aki jó hangosan megismélt valamit a Szilvi Össze-vissza-beszédéből, talán Szívem Szalviája édesapjának a szavait mondta el újra, hogy hát Munkácsról legfeljebb Álmos álmodott, igen, ez így történhetett, Egészen biztos: ez ütötte meg az idegenvezető fülét, ezért fordult vissza, hogy ő majd' elfelejtette: Álmosról egy szót se szóltam, pedig itt pihent meg legelőször, miután Vereckén átjutott a csapata, a serege: a népe. Ezért is gondolta Balogh Béla, Mi történne, hogyha mi is összekötnénk ezeket a pontokat: Munkácsot összekötnénk Vereckével, közvetlenül, hogy érezzük, hogy legalább Halvány fogalmunk legyen e távolságról, amit annak idején megtettek – mondta Balogh, és Éreztük, amint elbizonytalanodik, hogy hát most akkor mondjon népet, mondjon eleinket, magyarokat, melyik szó lenne a jobb, de aztán Álmosról szólt újra, hogy a vezér itt pihent meg legelőször, hogy Vereckén átjutván ezen a helyen ütött tanyát Egész pereputtyával, igen – ezt így mondta, majd gyorsan hozzátette –, igen, Itt pihentek meg a fáradt honfoglalók, miután a hegyekből, a Kárpátokból ideértek, mikor itt érte utól őket az este. Balogh észrevette, hogy az utasok Megint csak körém gyülekeznek, ott csoportosulnak, ahol ő lépked, és az, hogy kik gyűltek köréje, meglátzott A kifickósodásán, amint Cseri megjegyezte. Ott voltak a három lányok – plussz a Sunyó –, meg ugye most már a Krisztina s mögötte: Pszt, nehogy már elkiabálják a Somogyiék és a Lengyelék az unokák közeledését, aztán T. Varga, és alig lemaradva Tunyogi, meg – Dodi

szavaival – Nocsak, nocsak: Koleszár Natália a Tóth Bélával, Mi lesz ebből, avagy Rendicsek, ez így van rendjén, Nocsak, nocsak, Tegnap még A hatok nagyon is módjával nyitogattak, most meg mindjárt Ezerrel a közepébe, Natikánk is hogy tudta mondani: Ez a Tóth egy kicsit terhelt, vagy valami ilyesmivel Rukkolt elő, méghozzá eléggé mérgeesen a lelkem. Meglátszott, igenis meglátszott, hogy kik oldalogtak a Balogh közelébe, mert az idegenvezető nem csak folytatta, mit elfelejtett elmondani fenn, a vár fokán, hanem mesélni kezdett megint, Dodi szerint Mint egy ember, sőt, mosolygás közepette adta elő, ami hirtelen eszébe villant. Persze még az agya arra járt, amire szokott, hogy a Gesta Hungarorumban Hogy is van, megvan: S így a Havas-erdőn áthaladva a hungi részekre szálltak; midőn pedig oda megérkeztek, azt a helyet, melyet először foglaltak el, Munkácsnak nevezték el; Isten mentse meg az ellenségünket is az olyan helytől, felette munkás hely vala – és ahogy befejezte, ahogy ezt a valát kiejtette, Éreztük, hogy most aligha számokkal, idézetekkel fogja folytatni, amibe belekezdett. Így is lett, ugyanis Balogh – Tán a Szentlélek szállta meg, mondta Kovácslivi –, ez a Balogh úgy mesélt, mintha csak ő is megjött volna akkor délután, mintha csak ő is ott, a honfoglalók közt szuszogott volna, mikor Álmos döntött: Lóról, ma már nem megyünk tovább, de meglehet, hogy reggel se, ki tudja: Isten tudja. És a Csernek-hegyre, ahol sátrat vert a fejedelem, Olyan nyugalom szállt – mondta Balogh –, hogy hát ember, állat, mint az anyaméhben, úgy aludtak, úgy pihentek, Úgy járt rajtuk ki és be a lélek, igen, úgy, mintha már ezer éve ezt a helyet kutatták, keresték volna. Csupán reggel lett nagy riadalom, ugyanis e róna közepén, Ahol most állunk – mondta Balogh már a Magyar Nova Futurának dőlve –, Itt, e vár helyén – mutatott vissza, ahonnan még jötték-jövogettek páran a harminchatokból – azon a bizonyos első reggelen egészen sűrű füst szállt fel, de hosszan, egyenesen fel az égbe, és ezt Álmos ellenséges őrtűznek gondolta, úgyhogy mindjárt egy kis csapatot menesztett: Lássuk, kivel, mivel állunk szemben. De a hír szerint a füstöt épp a táltosuk okozta –: úgy bizony: a főpap hálaáldozatot mutatott be, tehát ment is Álmos mindjárt, s akkor, mikor ideért, csak akkor vette észre, milyen gyönyörű egy hely Ez, ahol állunk, sokkal szebb, mint amit ő választott, pompásabb, mint az a Csernek. Nyomban el is rendelte egy vár felépítését, s ő maga, meg hát ugye a hétmagyarok,

ez az egész népség negyven álló napig itt tanyázott, pihent, örült, sőt: a továbbindulás után is itt maradt egy jókora csapat, hogy befejezzék, amit elkezdtek, Örökre megjegyezzék azt a helyet, ahol az az első reggel köszöntötte ezt a messziről érkezett népet, mikor bizonyára Hét-ágra sütött a nap, hiszen a táltosfüst, akár zsinóron húzták volna: föl, csak föl, az nyílegyenesen az égbe ment. Hát igenis, hogy vannak ilyen reggelek, Amikor Ég és Föld közt létrejön egy füstoszlopnyi összeköttetés – mélézött el a Balogh –, és ők ekkor, Most már mindannyian forgattuk a fejünket, Véletlenül valaki nem mutat be áldozatot, nincs felszálló füst a környéken, valami aprócska csoda, valami kicsi jel: A Szahajdákunk – pattant ki a Krisztinából – Nem lehet, hogy szegény Szahajdákunk valamilyen táltosmaradék, és ő is csupán azért különült el tőlünk, mint az Álmosék főpapja, hogy valahol valamennyiünkért kiengesztelje az égieket – de hiába minden körbetekintgetés, csak a Miki hangja sürgetett, hogy Ne húzzuk az időt, emberek, használjuk ki, hogy ilyen napsütésben lehet részünk.

Fordulj, nyergelj – kurjantotta el magát talán a Kődöböcz Bandi, mert neki van csak olyan tekintélyt parancsolóan öblös hangja, hogy miközben kacagtak, örültek felszólításának, mégis mindannyian csipkedni is kezdték magukat, magyarul: Teljesítettük a kiadott parancsot, és csak egy valaki dünnyögte, hogy Nyergelj, fordulj, ez a sorrend, apukám, de sajnos nem emlékszik sem a fiatalabbja, sem öregebbje, kié volt e dünnyögés, hogy ki volt ez a pontosító. Aztán amint Balogh Béla újra idegenvezető, Ismereteket közölni hivatott személy lett, Mégsem éreztük lovon, nyeregben önmagunkat, igenis, ők sokkal inkább Krisztina hirtelen ötlete nyomán kezdtek haladni: Szahajdákon járt az eszünk, s már csak azon kapták magukat, hogy Lengyelék: Aranka s Miso újra azt A felfordult, az árokba borult kis szürke Zsigulit beszélük. Azt, amikor odaértek – Majdnem legutolsóként, de mégis odaértünk –, mindjárt észrevették, hogy Valakik abban igencsak küszködnek, de ők úgy értették, mintha nem tudnának kijutni a szerencsétlenek, mintha a szükös ajtóréson nem férnének ki, hát megpróbáltak segíteni rajtuk. S most már ehhez Somogyiék szintén csatlakoztak, mondván, hogy mennyire érdekes az egybeesés: Két furcsa alak a szürke Zsiguliban, aztán két alak tűnik el közülünk, és Berta mama késő esti látogatásakor, mikor csak beugrott Bekecs Márja nénihez és Melindához, szintén

motyogott valamit két alakról, valamilyen ismeretlenekről, hogy valaki látott valami ilyesmi árnyakat, miután jött a szörnyű hír a Kristofóriról, Sőt a Berta mama ott, a Falukútján is emlegetett valami két furcsa alakot – tette hozzá Kovácslivi csendben.

Több se kellett Szilviának, Itt robbantam, mert azért az Mégis hajmeresztő, nem, hogy Annyi itt a főnök, mint a nyű, de mintha mind-egyiknek vaj lenne a fején, csak lapít meg sunyít, idemosolyog meg odabazsalyog, a Szabadi Zsuzsa is, Mintha cicababázásra fogadta volna fel ez a társaság, no meg hogy legyen irigye a Skirecki Margitnak, s legyen felügyelője a Mikinek, ha sokáig időzik mondjuk vámosokkal s határőrökkel a senki földjén, ugyanakkor játsszon szőke nőt is, úgy érti a Szilvia, hogy arra emlékezzen, amire és akire akar, ha ott az idő, amikor majd azt kell tennie – Ó, hogyne, persze –, emlékezzen, amint Kobály Miklós kikapja a kezéből az utaslistát, amelyet ő éppen felolvasni készült. Merthogy Szilvi borítékolni, igenis Borítékolni tudnám a választ, mit mond majd a Szabadi, ha megkérdezik erről: Persze, hogyne, volt ilyen, amikor tévedésből majdnem felolvastam, majdnem olvasni kezdte a múltkori utasok névsorát, ugyanis ők a régit sem dobálják el –: a Miklós nagyon szereti a rendet, de hogy hol és mikor esett meg e Nevetséges semmiség, hát erre tényleg nem emlékszik, s kacagni fog hozzá –: Ide azt a rozsdás bökött, hogyha másként fog történni. És a Szilviából valóban kibukott valami, amit sem Dodi, sem a Livi nem tarthattak féken, Már csak azt figyeltük, amint odamegy a Szabadi Zsuzsához, s egy-két bevezető mondat után egész egyszerűen számon kéri rajta a viselkedését, hogy hát Miért, mondja meg neki a Zsuzsa, Miért nem rebbent meg még a szeme sem, amikor kiderült arról a gyalogúton tekergőről, hogy az A mi elveszített Szahajdákunk, s ne gondolja már a csoportfelelős, vagy kicsoda is a Zsuzsa, ó, ne gondolja, hogy ő hiányolja azt az embert, aki csak a bajt hozta rájuk a senki földjén, de hát ez az érdektelenség, ez tényleg hajmeresztő, nem? S akkor már a Mikihez fordulva dőlt a szó, a vádnak is mondható túlzott odafigyelés a Szilviából, úgy kellett egy ügyes csellel leállítani, mondván, hogy Tilos zavarni a vezetőt, és mindent elront, Mindent tönkrevágsz, hogy inkább intézkedjen a mozikabinnál, hadd nézzék meg újra azokat a felvételeket, egészen biztosan talál valaki rajtuk valami olyasmit, ami használható lesz, de nem lett ebből semmi, mert A három

lányok ámulatára egészen nyugodt hangon olyasfélét válaszoltak A megtámadottak – félig Miki, félig Zsuzsa –, hogy a cég-irodából közölték velük, Nem dolgozunk a Szahajdák Istvánnal foglalkozni, húzzák csak nyugodtan ki, a hivatalos listán ne is szerepeljen, és amikor azt is hozzátették, mindezt Szpivák József polgármester úr közölte velük – természetesen a húga, Pekárcsik Erika bólogatásai közepette –, mindezt nekik ez a két testvér mondta el éjszaka, a szálláshelyükön, miközben Szegénykéim azt se tudták, hol a fejük, hiszen gyermekkori jóbarátjuk, meghalt kedves cimborájuk holttestének átszállíttatásán fáradoztak – na, Minékünk ekkor tényleg leesett az állunk. Micsoda? Hát nincsen susmus Szahajdák körül? Hát nem is Fű alatt mennek a dolgok, amint ők azt tegnap este olyan tisztán látták? De hát akkor meg talán Az elképzeltnél is durvább – ahogyan Dodi mondaná –, hisz hogy jött át a határon a szerencsétlen flótás, avagy – Ez az! – akkor nem is Szahajdák a Szahajdák, egyáltalában nem az, akinek ők látták!

Itt van a kutya elásva! – sziszegte Dodi, és a Kovácsliviben is fény gyúlt, ahogy mondani szokás, Hát ez az, ezért olyan Ideggörcs a Miki. Ó, én ökör – mondta Livi –, és csak legyintett, most hogy mondjon el mindent, amit látott D’ont touche me look! feliratú szatyorról, a kabátleemeletről és aztán a kavarásról lent a csomagtartóban, a megkönnyebbedésről, amit Miki arcán látott eztán –: Szó mint száz – merthogy hát ő is tanuló-kony! – Ez a Miki valamiben nagyon-nagyon sáros! Na de Az se semmi, ha valaki egyetlen éjszaka alatt elintézi: szállítható legyen, s képes át is szállíttatni a határon egy valódi hullát, amikor egy ilyen ügy – egy hullaszállítás – valami észbontó utánajárást, pénzt meg mindent vesz igénybe –: Miféle világ ez? Mibe keveredtek? Mert hogy Itt valami bűzlik, az már Hétszentség. Mert ugyan miért kellett mégis megszakítani Az utunkat például, Mikor mindannyian megegyeztünk abban, nincs megállás, hogy most legközelebb már csak Vereckén, a hágón lépünk ki a buszból, miért, hogyha nem a Szilvi kérdései miatt, ugyanis a Miki Egy kis technikai szünetkére, csak egy egész rövid pillanatra hivatkozva mégis megállította a buszt, de hát A három lányok résen voltak, Tudtuk, honnan fúj a szél. Kovácslivi mindjárt a mozikabinnál termett s mosolygott meg csivített, hogy így szuper meg úgy szuper egy járgány, Tényleg minden full, Tökéletes, hogyha jobb így, amiközben Szilvi pedig utánament Mikinek: Ha így alakult, hát akkor már hadd hozzam le emide a csomagomat, nem is tudom minek cipelem magammal – mondta lezsernyésen –, fent csak zavar, s hagyta, hadd nézze őt Miki vaknak, hogy ő semmit sem vett észre abból a hirtelen mozdulatból, amint koszos, tegnap óta bepállott nadrágját

egy kis résbe beletolja, elrejtí, merthogy a Sunyó Szíve Szalviája tényleg elkapta Mikit a lázas kótorászásában, s tudta, odafent a Livi érti, mit kell tennie a billenőajtónál, rejtkehelynél, amely összeköti az utasteret a csomagtartó hellyel. Ideadó – kérdezte és mosolygott is mindjárt Livi, még ám egyenest a buszsofőr arcába, amint Miki felkapta fejét a hangra, s azt se tudta, tolja-e vagy visszahúzza a nadrágját, nem értette, hogy kerül a Miklós József János birodalmába a Levakarhatatlan, kíváncsi kis dög: a Livia – Amikor gatyát kellett váltanom, hát nem odapofátlankodott akkor is –, de már a káromkodást Egyikünk se várta meg, a fejlemények elől hamarjában visszaigyekeztek üléseikre, és mintha mi sem történt volna, azt mondták el gyorsan, amit Livia tudott meg tegnap szerzett barátjától, hogy hát rosszabb utak esetén a Magyar Nova Futurát tizenkét centiméterrel még meg is lehet emelni, egészen bizonyos, hogy Miki ezért kért egy pillanatnyi szünetkét, mert hamarosan elérik a szerpentes részt, és ott ez igen hasznos. Úgyhogy amikor a sofőr visszaért, azonnal hangoskodó kedveskedések fogadták, hogy A gondoskodó Milós nem is mondta miféle egy busz ez, meg hogy Köszönjük a törődést, a megemelé-előkészítést, hát bámult A sofőrünk, Icuka szavával: Bámult azzal a két bambulák szemével, s helybenhagyva ezt a kedveskedést, már csak jóval később értette meg, mit tett –: elfogadta a lányok ajánlatát: a titoktartást, hogy hát ők egy szót se szólnak arról, mit keresett, kutatott a csomagtartó térben, miért volt a hirtelen megállás, ez a technikai szünetecske – hát Csak nőekkel ne kellene sose huzakolódni –: A szemét kis dögök; A francba; miközben meg Ennyire gyönyörű őszben tán még sosem jártam, Miki tán még sosem látta ilyennek Vereckét, nem is tudta végiggondolni és végigbosszankodni, miből mi lehet még, nem, ő nem tudott ennek a szerpentes résznek Ilyen csendben, ének nélkül nekivágni, hát egy gombnyomással odakapcsolta magát a mozikabinhoz és érdeklődött, majd amikor elindult a Honfoglalás betétdala, őt is, igen őt is meglepte az új felvétel, mert valami Kimondhatatlanul tisztán csengő lányhang énekelt – ahogyan Szedlákovics megjegyezte –: Egy valódi virágnak virága, és a hely, Ahova hamarosan odaérünk – tódította Takáts-Kis Zsolt – bizonyára méltó párja lesz majd ennek, Az a világnak világa, úgyhogy nem is gurult: emelkedett ez a Magyar Nova Futura A hungi rész utolsó néhány kilométerén, A Havas-erdő kétezerháromban ugyancsak sudaras fenyői között, merthogy a jórészt megtépázott lombok, színek ekkorra már egyre inkább kezdtek hátramaradozni.